

Akademiku prof. dr. Bogu Grafenauerju v spomin*

Spoštovani svojci, spoštovane gospe in gospodje, kolegice in kolegi

Zbrali smo se, da počastimo spomin na preminulega profesorja, akademika in nestorja slovenskih zgodovinarjev dr. Boga Grafenauerja. Naj na kratko orišem njegovo življenjsko pot, pot slovenskega znanstvenika. Rojen je bil 16. 3. 1916 kot sin literarnega zgodovinarja in etnografa Ivana Grafenauerja. V letih med 1927 do 1935 je bil dijak klasične gimnazije v Ljubljani, ki je imela priznano visoko strokovno in kulturno raven. V letih 1935 do 1940 je študiral zgodovino in geografijo na ljubljanski filozofski fakulteti. Tu je dobil primerno podlago za študij srednjega veka, ki je postal tudi pozneje njegovo vodilno raziskovalno področje.

Leta 1944 je doktoriral s tezo **Boj za staro pravdo**, postal leta 1946 docent za zgodovino Slo-

vencev, leta 1951 izredni in leta 1956 redni profesor za omenjeno področje. Upokojil se je leta 1982, leta 1984 je postal zaslužni profesor. Leta 1968 je postal dopisni član SAZU, od leta 1972 pa je bil njen redni član. V letih 1956 do 1960 je bil dekan in prodekan Filozofske fakultete. Posebej je treba omeniti, da je v letih 1978-88 predsednikoval Slovenski matici. Trikrat je prejel tudi Kidričevo nagrado (1963, 1972 in 1989).

Z znanstvenim delom je začel že v študentskih letih, predvsem, pa od leta 1938 dalje. Uveljavil se je na treh področjih znanstvenega dela in sicer najprej pri raziskovanju zgodovine slovenskih kmečkih uporov v fevdalizmu. Ta raziskovanja je razširil iz ožjih slovenskih meja na zgodovino drugih narodov v nekdanji Jugoslaviji ter s tem kot prvi zastavil tudi problem tipologije kmečkih uporov v zgodovinopisju sploh. Svoje znanje o tem pomembnem vprašanju je strnil v obsežne sinteze. Problematika raziskovanja kmečkih uporov ga je privedla na področje raziskovanja agrarne zgodovine, kjer je z delom *Agrarne panoge* postavil enega izmed temeljev slovenskega zgodovinopisja.

Drugo in po mnenju poznavalcev njegovega dela nemara najpomembnejše področje raziskovalnega dela pa je bilo raziskovanje najstarejših obdobj srednjega veka, obdobje naselitve Slovencev in drugih južnih Slovanov na Balkanu in v Vzhodnih Alpah. Tu je odpiral vprašanja kontinuitete staroselcev, razmerja z Obri ter nastanka prvih slovenskih držav - predvsem Karantanije. K njenim problemom se je pri svojem delu večkrat vračal. S tem je tudi povezano raziskovanje nastajanja fevdalne družbe in njenih oblik s posebnim ozirom na oblike zgodnjih fevdalnih družb. Posebno pozornost je posvetil oblikovanju južnoslovenskih etničnih skupin v srednjem veku in s tem v neposredni zvezi tudi vprašanju razvoja srednjega Podonavja v 9. stoletju.

Tretje znanstveno področje, ki ga ni mogoče spregledati, je raziskovanje agrarne zgodovine do 20. stoletja, kjer se je ukvarjal zlasti z agrarno tehniko in rentabilnostjo agrarnega gospodarstva. Posebno težo imajo Grafenauerjeve raziskave narodnega razvoja na Koroškem v 19. in 20. stoletju.

V neposredni zvezi z njegovim znanstvenim delom je njegovo delo v zvezi z mejami, predvsem na Koroškem. Najprej je obdeloval to vprašanje na Oddelku za meje Znanstvenega inštituta v Ljubljani (leta 1946), potem na Inštitutu za proučevanje mednarodnih vprašanj v Baogradu,

* Govor dekana prof. dr. Franca Jermana na žalni seji 17. 5. 1995 na Filozofski fakulteti

kot ekspert je sodeloval v naši delegaciji na mirovni konferenci v Parizu.

Znanstveni opus pokojnega akademika, profesorja dr. Boga Grafenauerja je izredno velik: nad štiristopetdeset znanstvenih in strokovnih objav, od tega preko 20 knjižnih objav. Vso njegovo bibliografijo pa označuje izjemna erudicija, analitični pristop, zlasti pa kritika virov. Ni treba posebej poudarjati, da se je s svojimi deli uveljavil tudi v mednarodnem prostoru.

Vendar prof. Grafenauer ni bil samo znanstvenik - bil je tudi učitelj. Po pričevanjih so bila njegova predavanja zgoščena, polna podatkov. Vendar pregledna in jasna. Pomembno je bilo njegovo delo s študenti v seminarju, kjer je mnoge od njih navdušil za znanstveno delo ter jih tudi pozneje usmerjal. Bil je mentor mnogim magistrantom in doktorantom. Razpravljanja z njim so

bila za vse navzoče vedno izjemno zanimiva. Njegov kritiški duh je bil izredno analitičen in prodoren - spominjam se ga iz številnih sej upravnega odbora Slovenske matice, kako je vneto zagovarjal ali zavračal to ali ono stališče.

Vrhu vsega je opravljal najrazličnejše funkcije v številnih organizacijah. Tako je bil član odbora Zgodovinskega društva od njegove ustanovitve dalje, da funkcij, ki jih je opravljal na univerzi, niti ne omenjam.

Akademik prof. dr. Bogo Grafenauer je živel za svojo znanost, za njen razvoj, svojemu delu je bil predan kot malo kdo. Neposreden in odkrit je bil tudi v svojem odnosu do ljudi, do študentov in kolegov. Z njegovo smrtjo smo izgubili prijatelja in človeka.

Slava njegovemu spominu!

Vsega kar je bral. Ko smo ob priložnosti s profesorjem razpravljali o njegovem delu, je bil zelo radoveden, kaj vse je bral. Zato sem mu predlagal, da bi bil bolj aktiven in da bi se bolj vključil v razprave. Njegova odgovorja so bila vedno zanimiva in izredno analitična.

Prof. Grafenauer je bil zelo aktiven in se je vključil v razprave. Njegova odgovorja so bila vedno zanimiva in izredno analitična. Prof. Grafenauer je bil zelo aktiven in se je vključil v razprave. Njegova odgovorja so bila vedno zanimiva in izredno analitična.

Leta 1944 je doktoriral s temo o ... Leta 1944 je doktoriral s temo o ... Leta 1944 je doktoriral s temo o ...

Prof. Grafenauer je bil zelo aktiven in se je vključil v razprave. Njegova odgovorja so bila vedno zanimiva in izredno analitična. Prof. Grafenauer je bil zelo aktiven in se je vključil v razprave. Njegova odgovorja so bila vedno zanimiva in izredno analitična.